

OM BRUK AV NØDVERGERETTEN

NØDVERGEPARAGRAFEN:

(LOV OM FORVALTNING AV NATURENS MANGFOLD av 19. juni 2009, § 17)

Alminnelige regler om annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk

Smågnagere, krypdyr og lakse- og innlandsfisk kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom.

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt under direkte angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.

Dersom bestanden av jerv, gaupe og bjørn over tid har vært klart over bestandsmålet, skal Kongen gi forskrift om adgang for eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, til å avlive jerv, gaupe og bjørn når avlaving må anses påkrevd for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare for skade på bufe, tamrein og gris. Dersom bestanden av jerv, gaupe og bjørn over tid har vært klart under bestandsmålet, eller ekstraordinære bestandsmessige forhold tilsier det, skal Kongen oppheve adgangen til avlaving.

Avlaving og forsøk på avlaving etter annet og tredje ledd skal straks meldes til politiet. Kongen kan i forskrift fravike bestemmelsen i annet ledd annet punktum for spesielt truede arter eller spesielt truede bestander av enkelte arter.

Avlaving for å hindre at et dyr lider unødig er tillatt i samsvar med lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (dyrevelferdsloven). Det samme gjelder avlaving for å bekjempe smittsom sykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser i samsvar med lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven).

Endret ved lov 17 sep 2010 nr. 57 (ikr. 1 okt 2010 iflg. res. 17 sep 2010 nr. 1276). 22 juni 2012 nr. 56 (ikr. 1 juli 2012 iflg. res. 22 juni 2012 nr. 587).

§ 17a. (rovdyrsikkert hegn)

Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive rovdyr som befinner seg i rovdysikkert hegn når avlaving må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Hegnet må tilfredsstille kravene til rovdysikkert hegn fastsatt av myndigheten etter loven.

Avlaving og forsøk på avlaving skal straks meldes til politiet. Kongen kan i forskrift fravike bestemmelsen i første ledd første punktum for spesielt truede arter eller spesielt truede bestander av enkelte arter.

Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, skal ved grunn til mistanke om at rovdyr befinner seg i rovdysikkert hegn straks varsle myndigheten etter loven.

Tilføyd ved lov 17 sep 2010 nr. 57 (ikr. 1 juli 2012 iflg. res. 22 juni 2012 nr. 605).

1. Hvem/hva har man rett til å verge?

Retten til å felle vilt etter nødvergeparagrafen gjelder til forsvar av person, bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. Bufe omfatter sau, geit, storfe og hest. Endringen i § 17 innebærer at vilt kan avlives under direkte angrep ikke bare på bufe, tamrein, gris og fjørfe, men også hund. Dette gjelder også hvis rovdyr befinner seg i rovdyrsikkert hegn når avlivingen er påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr og hund. Det er et vilkår at hegnet tilfredsstillende krav til rovdyrsikre gjerder.

2. Vilt

Betegnelsen "vilt" omfatter alle ville dyr og fugler. Kongen kan gjøre unntak fra nødvergeretten for bestemte truede rovviltarter, men det er hittil ikke gjort noen slike unntak i Norge.

3. Forskjell mellom å verge "person" og "bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe"

Felling av rovvilt kan gjøres av to ulike grunner:

2. ledd, første punktum: for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person.

At faren må være *aktuell*, betyr at felling ikke kan skje når faren er over, for eksempel dersom bjørnen som utgjorde en trussel beveger seg bort fra stedet.

Vurdering av om man er i *betydelig fare* må knyttes til rovviltarten. En skadet bjørn utgjør en overhengende fare for livet, mens en gaupe ikke på samme måte kan true et menneske.

2. ledd, annet punktum: for å stanse vilt som er under direkte angrep på bufe tamrein, gris, hund og fjørfe.

Felling kan bare skje dersom rovviltet jager, er i ferd med å angripe eller angriper bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.

Det kreves klare og objektive holdepunkter for at rovviltet angriper. Objektivt sett er et angrep over når dyret er dødt. Nødverge kan derfor bare utøves så lenge dyret er i live. (Dette er vanskelig å vurdere. I Frostatings lagmannsrett, dom 10. desember 1999, ble eieren likevel frifunnet fordi han feilaktig trodde at sauene var i live).

Hva den som utøver nødvergeretten vet om individets tidligere oppførsel (for eksempel om det har drept bufe før på dagen) er ikke aktuelt for situasjonen.

4. Fellingen må være påkrevd

At fellingen må være "påkrevd" betyr at fellingen i den aktuelle situasjonen må framstå som nødvendig - det vil si være eneste mulighet til å avverge faren for skade på person eller det

pågående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. I praksis: forsøk først å skremme bort rovviltet!

Dersom man prøver å skremme bort viltet og resultatet blir at man selv kommer i fare, kan rovvilt felles etter paragrafens 2. ledd, første punktum (*for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person*).

5. Avlivingsmetode som kan brukes på det angripende rovvilt

Bestemmelsene om jakt- og avlivingsmetoder i viltloven kap. VI kommer ikke direkte til anvendelse ved nødverge. Det er derfor ikke noen krav om hvordan avlivingen skal foregå, men prinsippet om at viltet ikke skal utsettes for unødig lidelse (viltlovens § 19) vil nok bli ansett for å gjelde.

Det er derimot viktig å huske på at felling av rovvilt som nødverge skjer under en uforutsett situasjon og ikke ved hjelp av for eksempel forhåndsbygde/oppsatte innretninger. Å ta med seg våpen kan gjøres av andre årsaker, som for eksempel å kunne avlive eventuelle skadede husdyr så raskt som mulig av dyreetiske grunner.

6. Å bære våpen

Det er ikke krav om bestått jaktprøve når formålet med å bære gevær under tilsyn er avliving av skadet bufe. Den som bærer våpen må ha tillatelse til dette av politiet etter våpenloven.

7. Hvem kan bruke nødvergeretten?

Det er ikke satt betingelser for hvem som kan felle rovvilt til vern av person (2. ledd, første punktum). For vern av bufe/tamrein (2. ledd, andre punktum) er det *eieren, eller noen som opptrer på eierens vegne* som kan bruke nødvergeretten. ”Noen som opptrer på eierens vegne” kan typisk være familiemedlemmer, leietaker/forpakter, ansatte på gården, gjetere for beitelaget eller andre som har ansvar for å passe på dyrene.

8. Skriftlige avtaler om å handle på dyreeiers vegne

For å være på den sikre siden anbefaler vi at skriftlige avtaler om at man ”*opptrer på eierens vegne*” inngås mellom dyreeiere eller mellom dyreeier og andre aktuelle personer. (Forslag til avtaler ligger vedlagt).

At man inngår skriftlige avtaler med noen personer er ikke med å svekke andre ovennevnte personer, som opplagt handler på vegne av eierens rett til å bruke nødvergeretten.

9. Varsling om felling eller forsøk på felling

Den som har felt eller forsøkt å felle vilt i nødverge skal straks han/hun har mulighet melde dette til politiet.

Vi anbefaler også at dere tar initiativ til å informere områdets distriktsveterinær og dyrevernsmnd.

Grunnen til kravet om rask varsling er at påtalemyndighet skal kunne sikre bevis (avhør av vitner og åstedsundersøkelse), samt at det skal kunne iverksettes et raskt og effektivt søk dersom det er mistanke om mulig skadet rovvilt. Dersom man ikke varsler straks man har mulighet eller unnlater å varsle kan man straffes etter naturmangfoldloven § 75 første ledd.

10. Forfølgelse av skadeskutt rovdyr

I henhold til Høyesteretts kjennelse av 14. desember 1990 har man en viss adgang til å iverksette ettersøk med sikte på avliving av skadeskutt rovvilt. Adgangen gjelder dersom ettersøket er et naturlig handlingsalternativ for å få til en rask avliving, og det ikke er tid eller anledning til å varsle vedkommende myndighet slik at avliving kan skje i regi av disse.

11. Rovvilt-skrotten

Skrotten må vederlagsfritt overlates til Viltfondet (viltlovens § 48).

10. Radiomerket rovvilt

Radiomerket rovvilt kan felles etter nødvergeparagrafen på lik linje med ikke merkede dyr. Sammen med slikt merkingsutstyr finnes ofte en dødsvarsler som vil begynne å sende signal når den har ligget i ro et visst antall timer.

2. Psykisk press i etterkant

I praksis har det vist seg at den som feller rovvilt i etterkant kan bli utsatt for hardt psykisk press fra de som vil beskytte rovvilt. Dette kan forekomme selv om fellingen har skjedd fullstendig innenfor lovens rammer. Både den som kommer i en nødvergesituasjon og andre bør være bevisst på dette, slik at man er forberedt på en eventuell vanskelig situasjon og kan støtte hverandre.

Prosjekt Landbruk & Rovvilt, NB, NBS og NSG, Juni 2000

Oppdatert av NSG, august 2012.